

ด่วนที่สุด

ที่ สน ๐๐๑๘.๑/ว ๓๐๕๖

ศาลากลางจังหวัดสกลนคร

ถนนศูนย์ราชการ สน ๔๗๐๐๐

๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอให้สำรวจข้อมูลวัด/สำนักสงฆ์/ที่พักสงฆ์/สถานปฏิบัติธรรมหรือสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ ซึ่งมีพระสงฆ์ใช้เป็นสถานที่จำวัดและปฏิบัติธรรม และยังไม่มีสถานะเป็นวัดตามกฎหมาย

เรียน นายอำเภอ ทุกอำเภอ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๑๐.๑/ว ๔๓๐๘ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ จำนวน ๑ ชุด
๒. รายงานการพิจารณาศึกษา ฯ จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบสำรวจข้อมูลวัด ฯ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งว่า สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้เสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การจัดตั้งและการแก้ไขปัญหาศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของทางราชการ ของคณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา โดยรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ส่งและปฏิบัติราชการแทน นายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วมีคำสั่งให้กระทรวงวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานหลักรับรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ฯ ไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางและความเหมาะสมของรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะดังกล่าว ในการนี้ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๒ ได้อนุมัติตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหพระสงฆ์ในพื้นที่ป่าไม้ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมการปกครองหรือผู้แทน เป็นกรรมการ และอธิบดีกรมป่าไม้ เป็นกรรมการและเลขานุการ และปลัดกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้กรมการปกครอง ดำเนินการสำรวจข้อมูลวัด/สำนักสงฆ์/ที่พักสงฆ์/สถานปฏิบัติธรรมหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ซึ่งมีพระสงฆ์ใช้เป็นสถานที่จำวัดและปฏิบัติธรรม และยังไม่มีสถานะเป็นวัดตามกฎหมาย มีปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน เนื่องจากที่ตั้งอยู่ในที่ดินของราชการ หรือที่เอกชนที่แสดงเจตนาอุทิศให้แต่ยังไม่ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย หรือกรณีอื่น ๆ

เพื่อให้การสำรวจข้อมูลวัด/สำนักสงฆ์/ที่พักสงฆ์/สถานปฏิบัติธรรมหรือสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ ซึ่งมีพระสงฆ์ใช้เป็นสถานที่จำวัดและปฏิบัติธรรม และยังไม่มีสถานะเป็นวัดตามกฎหมาย เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จังหวัดจึงขอให้อำเภอสำรวจข้อมูลวัด/สำนักสงฆ์/ที่พักสงฆ์/สถานปฏิบัติธรรมหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ซึ่งมีพระสงฆ์ใช้เป็นสถานที่จำวัดและปฏิบัติธรรม และยังไม่มีสถานะเป็นวัดตามกฎหมาย มีปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน เนื่องจากที่ตั้งอยู่ในที่ดินของราชการ หรือที่เอกชนที่แสดงเจตนาอุทิศให้แต่ยังไม่ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย หรือกรณีอื่น ๆ และรายงานให้จังหวัดทราบภายในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ที่ทำการปกครองจังหวัด

กลุ่มงานปกครอง

โทร. ๐ ๔๒๗๑ ๑๔๖๑

โทรสาร. ๐ ๔๒๗๑ ๖๖๓๗

(นางสาวจิราภรณ์ เบิกบานดี)

นายอำเภอเมืองสกลนคร รักษาราชการแทน

ปลัดจังหวัดสกลนคร ปฏิบัติราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๓๑๐.๑/ว ๕๓๐๙

☒	ชค	5
☐	ผ.คท	( )
☐	กท.	( )
☐	นิติกร	( )

ที่ทำการปกครอง	643
เลขที่	
วันที่	๑๕ มิ.ย. ๒๕๖๖
เวลา	

กรมการปกครอง
ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอให้สำรวจข้อมูลวัด/สำนักสงฆ์/ที่พักสงฆ์/สถานปฏิบัติธรรมหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ซึ่งมีพระสงฆ์ใช้เป็นสถานที่จำวัดและปฏิบัติธรรม และยังไม่มีสถานะเป็นวัดตามกฎหมาย

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การจัดตั้งและแก้ไขปัญหา

ศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของราชการฯ

จำนวน ๑ ชุด

๒. แบบสำรวจข้อมูลวัด/สำนักสงฆ์/ที่พักสงฆ์/สถานปฏิบัติธรรมหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ซึ่งใช้เป็นสถานที่จำวัดและปฏิบัติธรรม และยังไม่มีสถานะเป็นวัดตามกฎหมาย

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งว่า สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้เสนอรายงานการพิจารณาการศึกษา เรื่อง การจัดตั้งและการแก้ไขปัญหาศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของทางราชการ ของคณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา โดยรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วมีคำสั่งให้กระทรวงวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานหลักรับรายงาน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางและความเหมาะสมของรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะดังกล่าว ในการนี้ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๒ ได้อนุมัติตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหพระสงฆ์ในพื้นที่ป่าไม้ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการอธิบดีกรมการปกครองหรือผู้แทน เป็นกรรมการ และอธิบดีกรมป่าไม้ เป็นกรรมการและเลขานุการ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และปลัดกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้กรมการปกครองดำเนินการสำรวจข้อมูลวัด/สำนักสงฆ์/ที่พักสงฆ์/สถานปฏิบัติธรรมหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ซึ่งมีพระสงฆ์ใช้เป็นสถานที่จำวัดและปฏิบัติธรรม และยังไม่มีสถานะเป็นวัดตามกฎหมาย มีปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน เนื่องจากที่ตั้งอยู่ในที่ดินของราชการหรือที่เอกชนที่แสดงเจตนาอุทิศให้แต่ยังไม่ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย หรือกรณีอื่น ๆ

กรมการปกครอง พิจารณาแล้ว เพื่อให้กระทรวงมหาดไทยมีข้อมูลสมบูรณ์ครบถ้วนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงขอให้จังหวัดแจ้งอำเภอสำรวจข้อมูลวัด/สำนักสงฆ์/ที่พักสงฆ์/สถานปฏิบัติธรรมหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ซึ่งมีพระสงฆ์ใช้เป็นสถานที่จำวัดและปฏิบัติธรรม และยังไม่มีสถานะเป็นวัดตามกฎหมาย มีปัญหาเรื่อง

/กรรมสิทธิ์ที่ดิน...

กรรมสิทธิ์ที่ดิน เนื่องจากที่ตั้งอยู่ในที่ดินของราชการ หรือที่เอกชนที่แสดงเจตนาอุทิศให้แต่ยังไม่ได้รับโอนกรรมสิทธิ์
ถูกต้องตามกฎหมาย หรือกรณีอื่น ๆ และรายงานให้กรมการปกครองทราบภายในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖
รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายแมนรัตน์ รัตนสุคนธ์)
อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น
ส่วนระบบการปกครองท้องถิ่น
โทร. ๐ ๒๖๒๙ ๘๓๐๘-๑๔ ต่อ ๓๐๖
โทรสาร ๐ ๒๖๒๙ ๘๓๐๔

BY 492
การขอรับปกครอง
ที่ นร ๐๕๐๓/ว(ล) ๒๕๗๕๕

กรมการปกครอง
เลขรับ 3618
วันที่ - 6 ต.ค. ๒๕๖๕
เวลา 11.๐๒ น.

สำนักงานรัฐมนตรี ๒๖
รับที่ 6460
วันที่ - 6 ต.ค. 2565
เวลา 10.39
กระทรวงมหาดไทย

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๖ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การจัดตั้งและการแก้ไขปัญหาศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของทางราชการ
ของคณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทย
กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
เลขรับ 46167
วันที่ 10 ต.ค. 2565
เวลา 11.51 น.

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ที่ สว ๐๐๐๗/๓๕๘๖
ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๕ และรายงานในเรื่องนี้

กรมการปกครอง
เลขรับ 67094
วันที่ 10 ต.ค. 2565
เวลา 11.05 น.

ด้วยสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้เสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การจัดตั้งและการแก้ไข
ปัญหาศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของทางราชการ ของคณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะ
และวัฒนธรรม วุฒิสภา มาเพื่อดำเนินการ ความละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้ว
มีคำสั่งให้กระทรวงวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานหลักรับรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ
ไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางและความเหมาะสม
ของรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะดังกล่าว และสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับ
เรื่องดังกล่าวในภาพรวม แล้วส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง
เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอได้โปรดพิจารณาดำเนินการตามคำสั่งรองนายกรัฐมนตรี
(นายวิษณุ เครืองาม) ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ฝ่ายเลขานุการ
เลขรับที่ ๒๒๖
วันที่ ๖ ต.ค. ๒๕
เวลา

ปิรณีย์ ๒๖๓๓๓๐ ที่นท 0102/ 5150
เรียน ปลัดกระทรวงมหาดไทย
เพื่อโปรดทราบและดำเนินการ
รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๑๖

(นายยุทธนา โพธิ์ศรี)

นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ รักษาการในตำแหน่ง
หัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรีฯ ปฏิบัติราชการแทน
เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กองนิติธรรม
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๓๔๔๑ (อำนวยการ)
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๕ (D:2jidapa/แจ้งหนังสือ นร๗/25)
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : saraban@soc.go.th

ส่วนระบกกการปกครองท้องถิ่น
เลขรับที่ 1247
วันที่ 11 ต.ค. 2565
เวลา

- ๖ ต.ค. ๒๕๖๕
ณท. วิษณุ เครืองาม ๖ ต.ค. ๒๕๖๕
ณท. วิษณุ เครืองาม 6 ต.ค. ๒๕๖๕

ที่ สว ๐๐๐๗/พคชสว

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
๑๑๑๑ ถนนสามเสน
แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต
กทม. ๑๐๓๐๐

๗ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การจัดตั้งและการแก้ไขปัญหาศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของทางราชการ
เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การจัดตั้งและการแก้ไขปัญหาศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่
ของทางราชการ จำนวน ๒๐ เล่ม

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เป็นพิเศษ
วันพฤหัสบดีที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๕ ที่ประชุมได้พิจารณารายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การจัดตั้ง
และการแก้ไขปัญหาศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของทางราชการ ของคณะกรรมการการศาสนา
คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม และมีมติเห็นด้วยกับรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ
ของคณะกรรมการดังกล่าว

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา จึงขอส่งรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ
ข้างต้น มาตามนัยแห่งข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๙ วรรคสอง รายละเอียดปรากฏ
ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายทศพร แยมวงษ์)

รองเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการวุฒิสภา

สำนักการประชุม

โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๔๗ - ๘

โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๔๕

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวจิตกาภา พงศ์)
นิติกร

รายงานการศึกษาค้นคว้า
เรื่อง “การจัดตั้งและการแก้ไขปัญหาคาสนสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของทางราชการ”
ของคณะกรรมการการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา

รายงานการศึกษาค้นคว้าเรื่องการจัดตั้งและแก้ไขปัญหาคาสนสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของทางราชการ

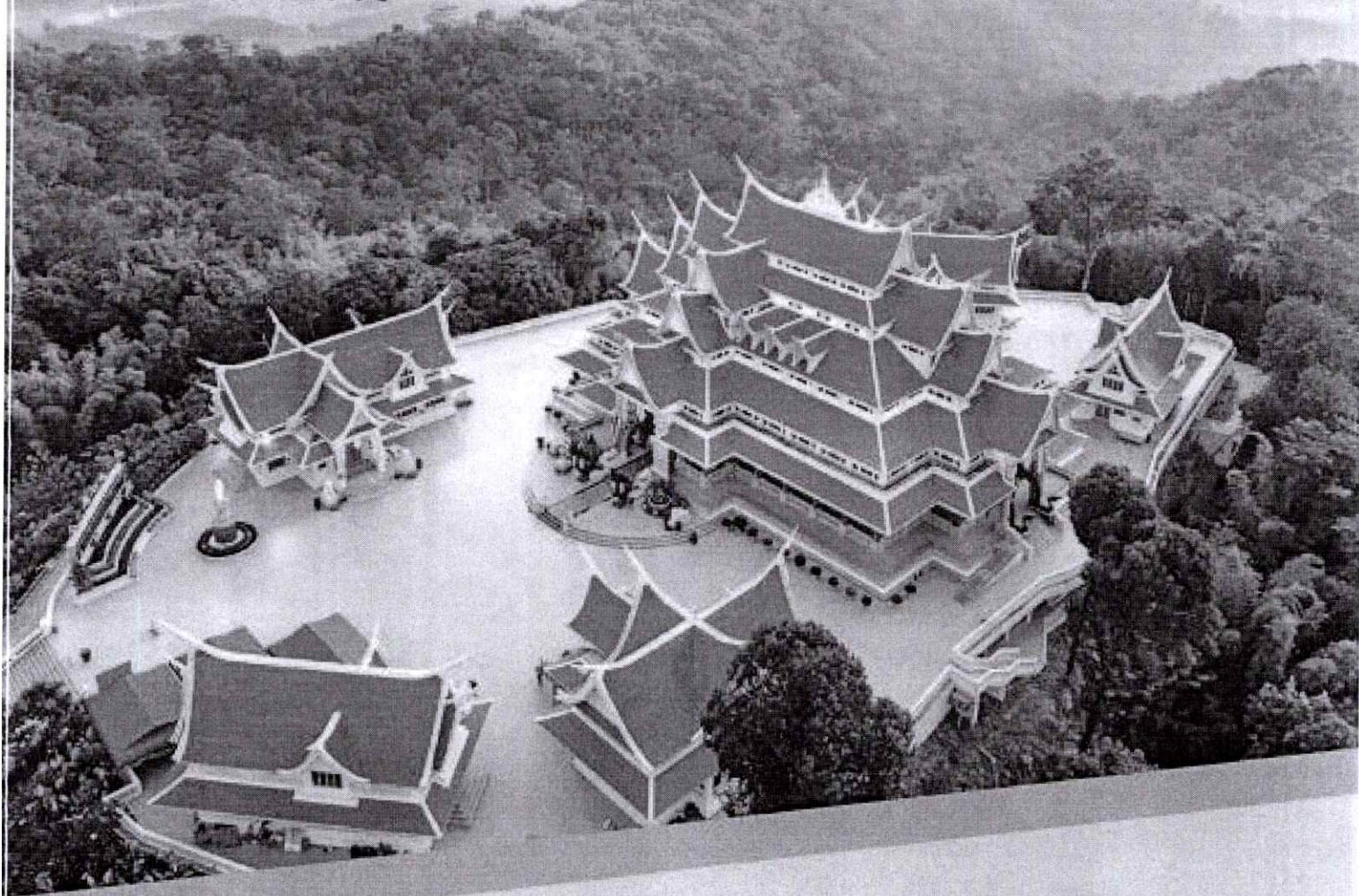

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง

การจัดตั้งและการแก้ไขปัญหาศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่
ของทางราชการ

คณะกรรมการการศาสนา
คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม
วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง การจัดตั้งและการแก้ไขปัญหา
ศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของทางราชการ

คณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม
จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม
วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

(สำเนา)
บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา

ที่ สว ๐๐๑๙.๑๙/(ร ๓๙)

วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง รายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง “การจัดตั้งและการแก้ไขปัญหาศาสนสถาน
ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของทางราชการ”

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๘) มีหน้าที่และอำนาจพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับศาสนา การอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนา การอนุรักษ์และการสืบสานศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้าน การส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ไทย พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจุบันกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายมหรณพ เดชวิทักษ์	ประธานคณะกรรมการ
๒. นางฉวีรัตน์ เกษตรสุนทร	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเอก ไชยยนต์ คำตันเจริญ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. พลตำรวจโท ศานิตย์ มหาวาร	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นางศิรินา ปวโรฬารวิทยา	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. นางวรารัตน์ อติแพทย์	เลขานุการคณะกรรมการ
๘. พลเรือเอก ฐนิธ กิตติอำพน	โฆษกคณะกรรมการ
๙. ศาสตราจารย์ ร้อยเอก ทินพันธุ์ นาคะตะ	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. นายวันชัย สอนศิริ	รองประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ และโฆษกคณะกรรมการ
๑๑. พลอากาศเอก ดรีทศ สนแจ้ง	รองประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๒. นายถนัด มานะพันธุ์นิยม	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๓. นายนิอาแซ ชี้อูเซ็ง	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๔. พลเอก วลิต โรจนภักดี	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๕. พลเอก วินัย สร้างสุขดี	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๖. พลเรือโท สนธยา น้อยฉายา	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๗. พลอากาศเอก สุจินต์ แซ่มช้อย	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๘. พลเอก อักษรา เกิดผล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

บัดนี้...

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษา เรื่อง “การจัดตั้งและการแก้ไขปัญหา ศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของทางราชการ” เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำเสนอรายงานของคณะกรรมการ ต่อที่ประชุมวุฒิสภาต่อไป

(ลงชื่อ) นายมรรณพ เดชวิทักษ์

(นายมรรณพ เดชวิทักษ์)

ประธานคณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม

จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม

วุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวอนรรฆวี ค้าภูมิ)

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม

จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม

กลุ่มงานคณะกรรมการการศาสนาฯ

สำนักกรรมการ ๓

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๗ - ๘

เนติ พิมพ์

เนติ/อนรรฆวี ทาน

อนรรฆวี ตรวง

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การจัดตั้งและการแก้ไขปัญหาศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของทางราชการ

คณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา โดยคณะอนุกรรมการด้านการศาสนา ได้เห็นว่า พระพุทธศาสนากับป่ามีความสัมพันธ์ ไม่สามารถแยกจากกันได้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีความเกี่ยวข้องกับป่าไม้มตั้งแต่ประสูติ จนถึงชั้นธรรมาภิบาล โดยพระองค์ทรงประสูติในป่า ออกบวชแสวงหาโมกขธรรมในป่า ตรัสรู้ในป่า วัดที่ทรงประทับบำเพ็ญพุทธกิจส่วนใหญ่เป็นวัดป่า ท้ายที่สุดเสด็จดับขันธปรินิพพานในป่า กล่าวได้ว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ทรงสั่งสอนหลักธรรมและทรงประพฤติปฏิบัติธรรม เป็นแบบอย่างมีความสัมพันธ์กับป่าจนแยกจากกันไม่ออก ดังนั้น ป่า วัด และพระสงฆ์ ในพระพุทธศาสนาถือว่ามี ความสัมพันธ์กันมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล วัดส่วนใหญ่อยู่ในชุมชน หรือชนบทห่างไกลจะมีต้นไม้ใหญ่มีความร่มรื่นเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม ซึ่งมีหลักการถือุดงค์ ที่มุ่งให้พระภิกษุสงฆ์อยู่โคนต้นไม้ เป็นวัตรในการประพฤติปฏิบัติธรรมชำระกิเลสภายในใจ ฉะนั้น พระสงฆ์กับป่าไม้มจึงถือเป็นสิ่งคู่กันไม่สามารถแยกจากกันได้ตามคติความเชื่อ ที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ปัจจุบันพระสงฆ์กับป่ายังคงมีความสัมพันธ์อยู่ทั้งในมุมมองของการเป็น สถานที่ในการฝึกตน และในอีกมุมมองหนึ่งเป็นสถานที่ที่พระสงฆ์ได้เข้าไปมีบทบาทในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าไม้มที่เสื่อมโทรมอันเนื่องมาจากการบุกรุกทำลายป่า ทำให้บทบาทของพระสงฆ์ กลุ่มหนึ่งเปลี่ยนไปจากป่าที่เป็นสถานที่แห่งการฝึกฝนตนเองเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟู และในประเทศไทยพบว่า มีพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่งในสถาบันทางศาสนา เข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือชุมชนในด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดหลักการในเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ตามมาตรา ๖๗ “รัฐพึงอุปถัมภ์ และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา อันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุน การศึกษาและการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจ และปัญญา และต้องมีมาตรการและกลไกในการป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนา ไม่ว่าในรูปแบบใด และพึงส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการหรือกลไก ดังกล่าวด้วย” นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการผลักดันให้มีสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในทุกจังหวัดของประเทศไทย ด้วยการ ประกาศนโยบายป่าไม้มแห่งชาติ เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้มเพื่อการอนุรักษ์และเพื่อเศรษฐกิจ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันผืนป่าทั่วทั้งประเทศไทยมีจำนวนพื้นที่

กว่า ๑๐๒ ล้านไร่ มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ดูแลรักษาป่าจำนวนจำกัด ทำให้ประสิทธิภาพในการดูแลรักษาป่าไม้ไม่ทั่วถึงและอาจส่งผลให้ป่าไม้มีแนวโน้มที่จะมีจำนวนลดน้อยลงได้ในอนาคตหากมีพระภิกษุตั้งวัด สำนักสงฆ์ หรือที่พักสงฆ์อยู่ในเขตพื้นที่ป่าไม้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย จะเป็นการช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ได้ส่วนหนึ่ง ในด้านการช่วยดูแลรักษาสภาพของผืนป่าให้คงความอุดมสมบูรณ์ การเพิ่มปริมาณของป่าไม้ ทั้งยังสามารถช่วยในการป้องกันไฟป่าได้เป็นอย่างดี และพระภิกษุยังร่วมสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่ชาวบ้านในการร่วมกันรักษาป่าไม้ โดยการทำให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนบริเวณใกล้เคียงตระหนักในความสำคัญของป่าไม้ และไม่กล้าตัดไม้ทำลายป่า เพราะป่าไม้เป็นส่วนหนึ่งของเขตพื้นที่วัด สำนักสงฆ์ หรือที่พักสงฆ์

คณะอนุกรรมการด้านการศาสนา ในคณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา ได้รับเรื่องร้องเรียนจากพระภิกษุที่ตั้งวัด สำนักสงฆ์ และที่พักสงฆ์อยู่ในเขตพื้นที่ป่าไม้หลายแห่งจะต้องมีการชำระค่าปลูกป่าชดเชยและบำรุงรักษาป่าเป็นจำนวนเงินที่สูงมาก ก่อให้เกิดภาระแก่พระภิกษุ ทั้งยังส่งผลกระทบต่อกรดูแลรักษาป่าไม้ จึงได้เดินทางไปศึกษาดูงานวัด สำนักสงฆ์ และที่พักสงฆ์ จำนวนหลายแห่งที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของป่าไม้ เพื่อศึกษาข้อมูล พบว่าพระภิกษุได้ช่วยกันดูแลรักษาป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะวัดป่าภูก้อน อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์และอยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่านายูง-น้ำโสม เพื่อการจัดตั้งพุทธอุทยานได้มีมาตรการดูแลรักษาผืนป่า และการป้องกันไฟไหม้ป่า ทำให้ผืนป่าบริเวณโดยรอบวัดยังมีความอุดมสมบูรณ์ อีกทั้งทราบว่า การขออนุญาตใช้พื้นที่ของวัดป่าภูก้อนได้ครบกำหนด และอยู่ในระหว่างขั้นตอนการขอต่อใบอนุญาตใช้พื้นที่กับกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะต้องชำระค่าปลูกป่าชดเชยและบำรุงรักษาป่าในอัตราไร่ละ ๑๐,๙๖๐ บาท (ปัจจุบันอัตราไร่ละ ๑๑,๓๖๐ บาท ตามหนังสือกรมป่าไม้ ด่วนที่สุด ที่ ทส. ๑๖๐๒.๔๒/๒๓๖๗ ลงวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕) มีจำนวนพื้นที่ ๑,๐๐๐ ไร่ เป็นเงินกว่า ๑๑ ล้านบาท ก่อให้เกิดภาระกับทางพระภิกษุ และสร้างภาระความเดือดร้อนและไม่เป็นธรรมให้แก่วัด สำนักสงฆ์ ที่พักสงฆ์ และศาสนสถาน ที่ดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมีได้มุ่งแสวงหารายได้หรือผลกำไร และยังเป็นกำลังสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ร่วมดูแลรักษาผืนป่า

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะอนุกรรมการได้ตระหนักถึงความสำคัญของศาสนสถานที่อยู่ในพื้นที่ของทางราชการ โดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยดูแลรักษาป่าไม้ให้มีความอุดมสมบูรณ์ อีกทั้งยังเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนในบริเวณใกล้เคียงให้มีสถานที่ในการประกอบกิจกรรมทางศาสนาที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหารายได้หรือผลกำไร จึงได้พิจารณาศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางการจัดตั้งและการแก้ไขปัญหาศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าไม้ เพื่อให้ศาสนสถานที่ยขออนุญาตใช้พื้นที่ถูกต้องตามกฎหมายสามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของแนวทางศาสนา การศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่คณะอนุกรรมการได้พิจารณาศึกษาจากกรณีศาสนสถานของศาสนาพุทธที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าไม้ โดยสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

๑. ศาสนสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) และที่ดินสาธารณประโยชน์ พบว่ามีปัญหาลักษณะคล้ายกัน เช่น การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขออนุญาตใช้พื้นที่ การใช้พื้นที่ผิดวัตถุประสงค์ การก่อสร้างโดยไม่ได้รับอนุญาต และการใช้พื้นที่มากกว่าที่ได้รับอนุญาต ทำให้การใช้พื้นที่นั้นมีขอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ใช้พื้นที่ของแต่ละหน่วยงาน มีความแตกต่างกันทำให้ขาดความชัดเจน และกระบวนการอนุญาตตั้งวัดหรือสำนักสงฆ์ มีความล่าช้า เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีกรณีผู้ที่ต้องการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรและครอบครองพื้นที่ของทางราชการบางแห่ง อาจมีการกลั่นแกล้งโดยร้องเรียนใส่ร้ายทำให้เกิดความเสียหาย จนศาสนสถานต้องย้ายออกไปจากพื้นที่และเข้าไปครอบครองพื้นที่แทน

๒. กรณีการเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่ของทางราชการ

๒.๑ กรณีที่มีการขออนุญาตสร้างวัดในพื้นที่ของทางราชการและอยู่ระหว่าง ขั้นตอนการดำเนินการขออนุญาต ต่อมามีการเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่ของทางราชการ เป็นประเภทอื่นจะต้องดำเนินการขออนุญาตใช้พื้นที่ใหม่อีกครั้งหนึ่งทำให้เกิดความล่าช้า ต่อการขออนุญาตสร้างวัดตั้งวัด

๒.๒ กรณีวัด สำนักสงฆ์ และที่พักสงฆ์ หรือแม้แต่ศาสนสถานอื่นที่เข้าไปอยู่ใน พื้นที่ของทางราชการ แต่ภายหลังหน่วยงานรัฐประกาศให้เป็นพื้นที่ราชการอื่น ซึ่งทำให้ต้องขออนุญาตใช้พื้นที่ของทางราชการจากหน่วยงานใหม่อีกครั้งหนึ่ง

๒.๓ กรณีศาสนสถานเข้าไปอยู่ในป่าไม้ในช่วงที่เป็นป่าเสื่อมโทรม และช่วยดูแลรักษา และฟื้นฟูป่าไม้ให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์อย่างมาก แต่หน่วยงานรัฐประกาศให้พื้นที่นั้น เป็นป่าต้นน้ำ หรือประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติทับที่ตั้งของศาสนสถาน พร้อมทั้งไม่อนุญาตให้อยู่ในพื้นที่และให้ย้ายออกไป

๒.๔ กรณีที่ที่พักสงฆ์ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ แต่ไม่มีหลักฐาน หรือไม่สามารถพิสูจน์ทราบได้ว่ามีการก่อตั้งขึ้นก่อนการประกาศเป็นเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ หรือตั้งขึ้นหลังจากการประกาศเป็นเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแล้ว การดำเนินการสร้างวัดตั้งวัด จะไม่สามารถดำเนินการได้ และความคงอยู่ของที่พักสงฆ์นั้นขึ้นอยู่กับพิจารณาของหน่วยงาน ที่รับผิดชอบในพื้นที่ ซึ่งในหลายกรณีจะถูกผลักดันให้ออกจากพื้นที่ จึงอาจไม่เป็นธรรมกับศาสนสถาน ที่ตั้งขึ้นมาก่อนจะมีประกาศ

๓. กระบวนการขั้นตอนการขออนุญาตใช้ที่ดินของทางราชการ เพื่อสร้างวัด จะต้องจัดเตรียมเอกสารที่มีหลากหลายประเภทและเป็นข้อมูลที่ยุ่งยากที่พระภิกษุ จะดำเนินการเพียงลำพังได้ อีกทั้งกระบวนการขออนุญาตจะต้องได้รับความเห็นชอบจากองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ โดยมีผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอ เจ้าหน้าที่ หน่วยงานผู้ดูแลพื้นที่ที่จะขอใช้สร้างวัด ผู้ปกครองฝ่ายสงฆ์ ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้พิจารณาเห็นชอบตามลำดับ จึงจะส่งเรื่องไปยังหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ส่วนกลางพิจารณา อีกขั้นตอนหนึ่ง หากเกิดปัญหาขึ้นระหว่างพิจารณา เช่น ข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือกระบวนการ ในระดับชั้นจังหวัดไม่สมบูรณ์จะต้องนำกลับไปดำเนินการใหม่อีกครั้ง และเสนอให้ผู้มีอำนาจ

พิจารณาใหม่ตามลำดับ ซึ่งอาจทำให้การดำเนินการมีความล่าช้าและใช้ระยะเวลานานกว่าที่จำเป็น และยังพบกรณีศึกษาของบางอำเภอที่ไม่มีการจัดประชุมพิจารณาในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากอ้างว่าไม่มีงบประมาณในการจัดประชุม รวมทั้งหากเกิดกรณีวัดมีข้อพิพาทหรือเป็นคู่ขัดแย้งกับผู้นำท้องถิ่นทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุน อำนาจความสะดวกหรือให้ความเห็นชอบในการเสนอขออนุญาตใช้พื้นที่ของทางราชการ จึงอาจทำให้มีเรื่องค้างการพิจารณาและไม่สามารถดำเนินการหรือแก้ไขปัญหาได้ โดยเฉพาะไม่สามารถเสนอเรื่องตามลำดับชั้นไปยังจังหวัดเพื่อให้ความเห็นชอบเสนอไปยังหน่วยงานเจ้าของพื้นที่พิจารณาอนุญาตให้ใช้พื้นที่ได้ จึงทำให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการขอใช้ที่ดินของทางราชการเพื่อสร้างวัด

๔. ระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๘ หรือกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตทำประโยชน์ในเขตป่า พ.ศ. ๒๕๕๔ กำหนดให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ขออนุญาตโดยลงนามในแบบคำขออนุญาตของกรมป่าไม้ ซึ่งเรื่องดังกล่าวสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้มีคำสั่งที่ ๒๖๓/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๒ เรื่องการมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมีการมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดลงนามในแบบคำขอใช้ที่ดิน แต่กรมป่าไม้ยังไม่เห็นชอบ จึงส่งผลให้ปัจจุบันผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติยังคงเป็นผู้ขออนุญาตและลงนามในแบบคำขออนุญาตทุกครั้งของทุกจังหวัดทั่วประเทศทำให้เป็นปัญหาความล่าช้าในการดำเนินการสร้างวัดตั้งวัด และไม่เป็นการลดขั้นตอนการดำเนินการทั้งที่มีการมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการแทนแล้ว

๕. พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๗ ได้กำหนดให้ผู้อนุญาตจะต้องจัดทำคู่มือสำหรับประชาชน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข (ถ้ามี) ในการยื่นคำขอขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาตและรายการเอกสารหรือหลักฐานที่ผู้อนุญาตจะต้องยื่นมาพร้อมกับคำขอ และจะกำหนดให้ยื่นคำขอผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์แทนการมายื่นคำขอด้วยตนเองก็ได้เมื่อจัดทำคู่มือเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องปิดประกาศไว้ ณ สถานที่ที่กำหนดให้ยื่นคำขออนุญาต ในเรื่องนั้น ๆ และเผยแพร่ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้งเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนส่วนราชการอาจจัดให้มีศูนย์บริการร่วมเพื่อรับคำขอและชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการอนุญาตต่าง ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยการอนุญาตไว้ ณ ที่เดียวกัน

๖. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๖ ในกรณีที่มีการดำเนินโครงการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ มีความจำเป็นต้องเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า และจะต้องปลูกป่าทดแทนเพื่อการอนุรักษ์หรือรักษาสภาพแวดล้อมของพื้นที่ด้วย ให้สำนักงบประมาณพิจารณาจัดสรร/อนุมัติงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูกป่าทดแทนให้กับหน่วยงานของรัฐเจ้าของโครงการหรือหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้ดำเนินการปลูกป่าตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนด โดยถือเป็นค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งของโครงการนั้น ๆ และกรมป่าไม้จัดเก็บค่าปลูกป่าชดเชยและบำรุงรักษาป่าจากวัด สำนักสงฆ์ ที่พักสงฆ์ และศาสนสถาน ในอัตราไร่ละ

๑๑,๓๖๐ บาท ตามหนังสือกรมป่าไม้ ด่วนที่สุด ที่ ทส. ๑๖๐๒๔๒/๒๓๖๗ ลงวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ซึ่งการอ้างถึงมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวอาจไม่ถูกต้อง เพราะใช้กับหน่วยงานของรัฐที่ขออนุญาตเข้าไปใช้พื้นที่ป่าเท่านั้น จึงจะอยู่ในเงื่อนไขที่สำนักงบประมาณดำเนินการจัดสรรหรืออนุมัติงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูกป่าทดแทนได้ และวัดไม้ใช้หน่วยงานของรัฐ สำนักงบประมาณจึงไม่สามารถดำเนินการจัดสรรงบประมาณ ภาระค่าใช้จ่ายดังกล่าวจึงตกเป็นหน้าที่ของวัดจะต้องจัดหาดำเนินการ แม้ว่าข้อเท็จจริงสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ขออนุญาตใช้พื้นที่ต่อกรมป่าไม้แล้วมอบให้วัดหรือสำนักสงฆ์เป็นผู้ใช้ประโยชน์ ซึ่งในทางปฏิบัติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติไม่สามารถขอรับการจัดสรรงบประมาณได้เช่นกัน เพราะไม่ใช่ผู้เข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เป็นเพียงผู้ขออนุญาตใช้พื้นที่เท่านั้น ดังนั้น จึงเป็นปัญหาช่องว่างทางกฎหมาย เป็นการสร้างภาระความเดือดร้อนและไม่เป็นธรรมให้แก่วัด สำนักสงฆ์ ที่พักสงฆ์ และศาสนสถาน ที่เป็นองค์กรช่วยเหลือสังคม เผยแผ่หลักธรรมทางศาสนาเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะ และมีได้แสวงหาผลประโยชน์ ประกอบกับวัดที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าไม้พบว่าทรัพยากรป่าไม้มีความอุดมสมบูรณ์มากกว่าพื้นที่อื่นเนื่องจากช่วยดูแลรักษาป่าไม้และดับไฟป่า รวมทั้งประชาชนไม่กล้าตัดไม้ภายในวัดทำให้ลดปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการด้านการศาสนา ในคณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา ในคราวประชุมร่วมกับผู้แทนกรมป่าไม้และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ ได้พิจารณาถึงกรณีดังกล่าวและการอ้างมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๖ อาจไม่ถูกต้องตามเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงได้เสนอให้กรมป่าไม้เข้าไปพิจารณาปรับปรุงหรือทบทวนหรือขอยกเว้นมติดังกล่าว

๗. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่องการเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ และขอผ่อนผันตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓ โดยขอให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่ได้รับการผ่อนผันตามมติคณะรัฐมนตรี ดำเนินการยื่นคำขออนุญาตเข้าทำประโยชน์ภายใน ๑๘๐ วัน ตามระเบียบและกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ นับตั้งแต่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ (ภายในวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๓) โดยพื้นที่ที่อยู่ในเกณฑ์ตามมติดังกล่าวนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ (๑) พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (๒) พื้นที่ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ แต่หน่วยงานที่เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ไม่สามารถยื่นคำขอได้ทันกำหนดระยะเวลาดังกล่าว กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมป่าไม้จึงเสนอคณะรัฐมนตรีและมีมติเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ให้ขยายระยะเวลาในการยื่นคำขออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ไปอีก ๑๒๐ วัน นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ ซึ่งสิ้นสุดการยื่นคำขอเมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๔ และเมื่อครบกำหนดการยื่นคำขออนุญาตครั้งนี้แล้ว ห้ามมิให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ก่อนได้รับอนุญาตอย่างเด็ดขาด หากปรากฏว่ามีส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐใดฝ่าฝืน จะพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ อาจมีศาสนสถานหลายแห่งโดยเฉพาะวัดที่ดำเนินการไม่ทันระยะเวลาดังกล่าว

๘. สถานภาพความเป็นนิติบุคคลของวัดในพระพุทธศาสนา เกิดขึ้นและเป็นผลจากบทบัญญัติตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติว่า วัดมีสองอย่าง ได้แก่ (๑) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา (๒) สำนักสงฆ์ และในวรรคสองบัญญัติให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยสถานภาพความเป็นนิติบุคคลของวัดในพระพุทธศาสนานั้น เป็นนิติบุคคลในทางกฎหมายมหาชน ซึ่งแตกต่างจากความเป็นนิติบุคคลของศาสนสถานในศาสนาอื่นที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน โดยมีความแตกต่างทั้งในเรื่องของการจัดตั้งและการสิ้นสุดของนิติบุคคลซึ่งเป็นไปโดยผลของกฎหมาย การใช้อำนาจมหาชน ในการดำเนินงานของวัด ความสัมพันธ์กับนิติบุคคลอื่น ในลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกัน และวัตถุประสงค์ที่มุ่งต่อประโยชน์ของมหาชนหรือประโยชน์สาธารณะ ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสถานภาพความเป็นนิติบุคคลของวัดและสำนักสงฆ์ เกิดขึ้นจากการที่ส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์กรคณะสงฆ์ต่างมีความเห็นร่วมกันว่า การที่กฎหมายบัญญัติให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล ย่อมต้องหมายถึงวัดทั้งสองอย่าง คือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาและสำนักสงฆ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางคำพิพากษาของศาลฎีกา ที่ ๑๙๓๒/๒๕๒๖ มีคำวินิจฉัยว่าวัดหรือสำนักสงฆ์ที่แม้จะมีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา แต่เมื่อได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายแล้วก็มีสถานะเป็นนิติบุคคล อย่างไรก็ตามต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๖๐๖๕/๒๕๕๔ กลับแนวทางคำพิพากษาเดิม โดยศาลฎีกาได้วินิจฉัยในประเด็นความเป็นนิติบุคคลของวัดว่าวัดที่จะมีฐานะเป็นนิติบุคคลได้ต้องได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแล้วเท่านั้น ซึ่งคำวินิจฉัยดังกล่าวนี้มีผลให้วัดที่มีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาและสำนักสงฆ์ไม่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล อาจเกิดผลกระทบและความเสียหายต่อการดำเนินการ ทั้งในด้านสิทธิ หน้าที่ การทำนิติกรรมสัญญา การฟ้องคดี การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่าง ๆ รวมทั้งสถานภาพของเจ้าอาวาส นอกจากนี้ หากพิจารณาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวแล้วจะไม่กล่าวถึงที่พักรักษาซึ่งหลายแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ของทางราชการ แต่ที่พักรักษาได้เป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมายจึงไม่มีสิทธิใช้คำว่า “วัด” หรือ “สำนักสงฆ์” นำหน้าชื่อสถานที่ รวมทั้งการสร้างวัดและตั้งวัดจะต้องขออนุญาตสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และหากจะตั้งวัดในพื้นที่ของทางราชการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะต้องเป็นผู้ดำเนินการขออนุญาต ดังนั้น เมื่อที่พักรักษาไม่ใช่วัดย่อมไม่อยู่ในสายการปกครองทั้งฝ่ายสงฆ์ และฝ่ายบ้านเมือง หากเข้าไปตั้งในพื้นที่ของราชการจะไม่มีการแจ้งให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทราบ เนื่องจากไม่ต้องขออนุญาตสร้างวัดตั้งวัดทำให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติไม่ทราบว่ามีที่ตั้งที่พักรักษาขึ้น จึงทำให้ควบคุมดูแลเป็นไปได้อย่าง อีกทั้งการจัดประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์อาจไม่ถูกต้องตามกฎหมายก่อให้เกิดกรณีพิพาทขึ้นได้ และสร้างความเสื่อมเสียต่อศาสนา

ดังนั้น คณะอนุกรรมการด้านการศาสนา ในคณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา จึงมีข้อเสนอแนะการจัดตั้งและการแก้ไขปัญหาศาสนสถานที่อยู่ในพื้นที่ของทางราชการ ดังนี้